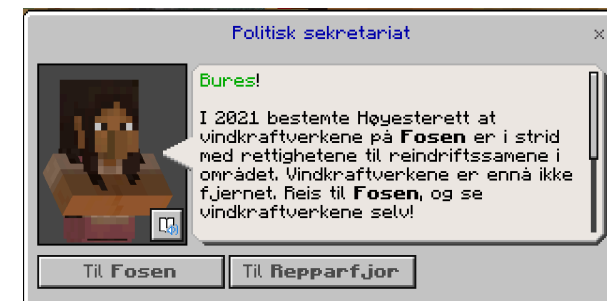

Fosen vindpark

- ☐ Ta med ordbok fra hylla til høyre ved hovedinngangen.
- ☐ Finn kontoret til Sametingets politiske sekretariat i 2.etasje.
- ☐ Snakk med personen på kontoret, som vil hjelpe deg med å finne frem til Fosen.
- ☐ Snakk med *boazodoalli* for å lære mer om Fosen-saken.
- ☐ Hvis du vil, kan du gå til topps i vindmøllene.
- ☐ Fjern vindturbinene ved å trykke på knappen nederst på hver vindturbin.
 - ☐ Vil det være like lett å fjerne disse turbinene i den virkelige Fosen?
 - ☐ Hvilke konsekvenser får en slik utbygging av vindparker?
 - ☐ Når du har fjernet alle vindturbinene, får du et reinskin.
- ☐ Du kan “trylle frem” vindturbinene igjen. Ved hver turbin gjemmer det seg en knapp, som plasserer vindturbinen tilbake igjen hvis du angrer på valget ditt.
- ☐ Snakk med *boazodoalli* for å lære mer om iskast.
- ☐ Reis tilbake til Sametinget ved å snakke med *boazodoalli*, som du traff da du kom hit.

Trykk på knappen til venstre for å dra til Fosen.

Fosen etter at vindturbinene er fjernet.

Til refleksjon:

Iskast er et reelt problem for rein og reindriftssamene. Finn ut hva dette er og hvorfor det er farlig.

Tips!

Dersom du gjør alle oppdragene i Sametinget, kan du bruke premiene til å åpne kontordøra til Sametingets direktør.

Ressursarkene er utviklet av Kari Midtsund Nordbø.
Minecraft-innhold: Eirik Hodne og Lemet Máhtte Eira Sara.
Prosjektansvarlig: Line Reichelt Føreland.

Til læreren: Etterarbeid - småskolen

Samtale med elevene om punktene under:

- Høyesterett bestemte i 2021 at vindkraftverkene i Fosen er i strid med rettighetene til reindriftssamene i området. Likevel er de ikke fjernet. Hvordan tror du dette oppleves for reindriftssamene?
- 23.februar 2023 var det 500 dager siden dommen falt i høyesterett. Samme dag aksjonerte samer og Natur og Ungdom mot Olje- og Energidepartementet. Undersøk hvorfor og hva som er status i dag.
- Hvordan skal vi skaffe oss energi uten at det får for store konsekvenser for natur og mennesker?

Relevante kompetansemål etter 4.årstrinn:

- samtale om hvorfor det oppstår konflikter i skole- og nærmiljøet, lytte til andres mening og samarbeide med andre om å finne konstruktive løsninger (Samfunnsfag)
- samtale om identitet, mangfold og fellesskap og reflektere over hvordan det kan oppleves ikke å være del av fellesskapet (Samfunnsfag)
- samtale om noen viktige offentlige institusjoner og virksomheter i Norge og reflektere over hva de betyr i livet til mennesker (Samfunnsfag)
- utforske et naturområde og drøfte bærekraftig bruk av området (Naturfag)
- (...) drøfte hvordan naturressurser kan brukes på en bærekraftig måte (Naturfag)
- utforske og samtale om etiske sider ved menneskers levesett og ressursbruk (KRLE)

Forslag til ressurser og støtte for læreren:

- snl.no: Fosen-saken i Store norske leksikon
- [NRK](#): Samers rettigheter ble krenket da vindkraftanlegg ble bygget på Fosen (11.10.2021)
- [NRK](#): Vindkraftverkene bryter folkeretten – regjeringen vil fortsette driften (28.07.2022)
- [NRK](#): Forventer at staten beklager brudd på menneskerettigheter (12.12.2021)
- [NRK](#): RAHČAN - Ellas opprør (59 min)
- [NRK Super](#): Supernytt (fra 1.58 - 4.15 , 28.02.2023)
- [NRK](#): Derfor aksjonerer de mot Olje- og Energidepartementet (27.02.2023)
- [NRK](#): - Fosen-saken er ikke løst (18.12.2023)
- [NRK](#): Norge i rødt, hvitt og grått. NRK avslører 44 000 inngrep i norsk natur på fem år. (06.01.2024)

Etterarbeid - mellomtrinnet

Undersøk og reflekter:

- Høyesterett bestemte i 2021 at vindkraftverkene i Fosen er i strid med rettighetene til reindriftssamene i området. Likevel er de ikke fjernet. Hvordan tror du dette oppleves for reindriftssamene?
- 23.februar 2023 var det 500 dager siden dommen falt i høyesterett. Samme dag aksjonerte samer og Natur og Ungdom mot Olje- og Energidepartementet. Undersøk hvorfor og hva som er status i dag.
- Hvordan skal vi skaffe oss energi uten at det får for store konsekvenser for natur og mennesker?
- Reflekter over hvordan en sak som denne påvirker opplevelsen av likeverd og likestilling hos samiske personer.

Relevante kompetansemål etter 7.årstrinn:

- utforske hvordan mennesker i fortiden livnærte seg, og samtale om hvordan sentrale endringer i livsgrunnlag og teknologi har påvirket og påvirker demografi, levkår og bosettingsmønstre (Samfunnsfag)
- beskrive geografiske hovedtrekk i ulike deler av verden og reflektere over hvordan disse hovedtrekkene påvirker menneskene som bor der (Samfunnsfag)
- reflektere over hvorfor konflikter oppstår, og drøfte hvordan den enkelte og samfunnet kan håndtere konflikter (Samfunnsfag)
- drøfte hva likeverd og likestilling betyr for et demokrati, og utvikle forslag til hvordan man kan motarbeide fordommer, rasisme og diskriminering (Samfunnsfag)
- samtale om menneske- og likeverd og sammenligne hvordan menneskerettighetene er blitt og blir ivaretatt i ulike land (Samfunnsfag)
- utforske hovedtrekk ved historien til samene og de nasjonale minoritetene i Norge og presentere rettigheter samene og de nasjonale minoritetene i Norge har i dag (Samfunnsfag)
- beskrive sentrale hendelser som har ført til det demokratiet vi har i Norge i dag, og sammenligne hvordan enkeltmennesker har mulighet til å påvirke i ulike styresett (Samfunnsfag)
- gi eksempler på hvordan tradisjonell kunnskap har bidratt og bidrar til naturvitenskapelig kunnskap (Naturfag)
- reflektere over hvordan teknologi kan løse utfordringer, skape muligheter og føre til nye dilemmaer (Naturfag)
- foreslå tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nordområdene og gi eksempler på betydningen av tradisjonell kunnskap i naturforvaltning (Naturfag)
- utforske og beskrive egne og andres perspektiver i etiske dilemmaer knyttet til hverdags- og samfunnsutfordringer (KRLE)
- reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til menneskets levesett og levkår og klodens framtid (KRLE)
- gjøre rede for hva menneskerettighetene innebærer for ytringsfrihet, religionsfrihet og religiøse minoriteters situasjon i Norge (KRLE)

Forslag til ressurser og støtte:

- snl.no: Fosen-saken i Store norske leksikon
- [NRK](#): Samers rettigheter ble krenket da vindkraftanlegg ble bygget på Fosen (11.10.2021)
- [NRK](#): Vindkraftverkene bryter folkeretten – regjeringen vil fortsette driften (28.07.2022)
- [NRK](#): Forventer at staten beklager brudd på menneskerettigheter (12.12.2021)
- [NRK](#): RAHČAN - Ellas opprør (59 min)
- [NRK Super](#): Supernytt (fra 1.58 - 4.15 , 28.02.2023)
- [NRK](#): Derfor aksjonerer de mot Olje- og Energidepartementet (27.02.2023)
- [NRK](#): - Fosen-saken er ikke løst (18.12.2023)
- [NRK](#): Norge i rødt, hvitt og grått. NRK avslører 44 000 inngrep i norsk natur på fem år. (06.01.2024)

*Ressursarkene er utviklet av Kari Midtsund Nordbø.
Minecraft-innhold: Eirik Hodne og Lemet Máhtte Eira Sara.
Prosjektansvarlig: Line Reichelt Føreland.*

Etterarbeid - ungdomstrinnet

Undersøk og reflekter:

- Høyesterett bestemte i 2021 at vindkraftverkene i Fosen er i strid med rettighetene til reindriftssamene i området. Likevel er de ikke fjernet. Hvilken betydning kan dette ha for livet til menneske, likestilling og likeverd?
- 23.februar 2023 var det 500 dager siden dommen falt i høyesterett. Samme dag aksjonerte samer og Natur og Ungdom mot Olje- og Energidepartementet. Undersøk hvorfor og hva som er status i dag.
- Hvordan skal vi skaffe oss nok energi uten at det får for store konsekvenser for natur og mennesker? Hvem har rett til å ta slike avgjørelser? Diskuter hvordan teknologi som vindkraftverk er en endringsfaktor, og hvordan disse påvirker enkeltmennesker, samfunn og natur.
- Fosen-saken er ikke unik i at samiske rettigheter krenkes. Se dokumentaren RAHČAN - Ellas opprør (link under ressurser). Reflekter over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for forandringer i samfunnet, og samtidig er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst.

Relevante kompetansemål etter 10.årstrinn:

- utforske hvordan teknologi har vært og fremdeles er en endringsfaktor, og drøfte innvirkningen teknologien har hatt og har på enkeltmennesker, samfunn og natur (Samfunnsfag)
- reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for forandringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst (Samfunnsfag)
- gjøre rede for årsaker til og konsekvenser av sentrale historiske og nåtidige konflikter og reflektere over om endringer av noen forutsetninger kunne ha hindret konfliktene (Samfunnsfag)

*Ressursarkene er utviklet av Kari Midtsund Nordbø.
Minecraft-innhold: Eirik Hodne og Lemet Máhtte Eira Sara.
Prosjektansvarlig: Line Reichelt Føreland.*

- utforske og beskrive hvordan menneske- og urfolksrettigheter og andre internasjonale avtaler og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, menneskers liv og likestilling og likeverd (Samfunnsfag)
- reflektere over likheter og ulikheter i identiteter, levesett og kulturuttrykk og drøfte muligheter og utfordringer ved mangfold (Samfunnsfag)
- gi eksempler på og drøfte aktuelle dilemmaer knyttet til utnyttelse av naturressurser og tap av biologisk mangfold (Naturfag)
- gi eksempler på samers tradisjonelle kunnskap om naturen og diskutere hvordan denne kunnskapen kan bidra til bærekraftig forvaltning av naturen (Naturfag)
- identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom (KRLE)
- utforske og reflektere over situasjonen til urfolk i den engelskspråklige verden og i Norge (Engelsk)

Forslag til ressurser og støtte:

- snl.no: Fosen-saken i Store norske leksikon
- [NRK](#): Samers rettigheter ble krenket da vindkraftanlegg ble bygget på Fosen (11.10.2021)
- [NRK](#): Vindkraftverkene bryter folkeretten – regjeringen vil fortsette driften (28.07.2022)
- [NRK](#): Forventer at staten beklager brudd på menneskerettigheter (12.12.2021)
- [NRK](#): RAHČAN - Ellas opprør (59 min)
- [NRK Super](#): Supernytt (fra 1.58 - 4.15 , 28.02.2023)
- [NRK](#): Derfor aksjonerer de mot Olje- og Energidepartementet (27.02.2023)
- [NRK](#): - Fosen-saken er ikke løst (18.12.2023)
- [NRK](#): Norge i rødt, hvitt og grått. NRK avslører 44 000 inngrep i norsk natur på fem år. (06.01.2024)